

HET GOEDE HEERTJE

Ook buiten het kleine café nam het rumoer alleen maar toe. Het trok steeds meer bekijks. De schillenboer en de olieman voerden een verhit gesprek en gebaarden naar het café. Schoolkinderen drukten hun neus tegen de ruit om een glimp van het spektakel op te vangen. Eerst twee, toen vijf en daarna een hele kluit. Gezien de menigte die zich verzamelde, moest het als een lopend vuurtje rondgaan in de Reguliersbreestraat, nog geen dertig meter van het Rembrandtplein.

Kees van Harreveld had weer eens een frats uitgehaald. Met Kees gebeurde altijd wat. Hoewel, die Henk Visser naast hem, die kon er ook wat van. Maar Kees spande de kroon.

Want wie had er in godsnaam bedacht om een aap te kopen? Een heuse chimpansee. In een opwelling had Kees de eigenaar van het beest honderd gulden gegeven. Een Tunesiër die ze een uurtje daarvoor het café hadden binnengeropen toen hij op straat langsliep, met die aap naast hem, aan een stevig touw om zijn nek. En daar zat die chimp nu, op de stoel tussen Kees en Henk, met het touw nog steeds om zijn nek, het uiteinde in Kees' hand geklemd. Het dier zat stil, maar zijn ogen schoten heen en weer. De kinderen voor het raam gilden en stootten elkaar aan: 'Kijk, een aap! Een aap!'

In het rumoer zag de aap zijn kans schoon en het touw glipte uit Kees' handen. In twee tellen was het dier boven op de bar gesprongen en het klauterde meteen naar de houten lambriseringsring om aan een grote lamp te gaan hangen. Gegil van een paar

keurige jonge studentes, die aan de bar wat limonade dronken, en boven zich plots iets zagen slingeren.

De lamp begon vervaarlijk heen en weer te zwiepen. Van het pleisterwerk in het plafond dwarrelden vlokjes naar beneden. Café-eigenaar en kastelein Joop Leferink, beter bekend als Jopie Richter, keek verschrikt naar boven, maar de aap was iedereen alweer een stap voor. Het beest begon met zijn snelle handen flessen drank van de bovenste plank te graaien. Hij maakte wilde bewegingen. Bij een cognacfles leek hij te proberen de dop eraf te draaien, maar dat viel niet mee. Twee flessen vlogen kletterend op de grond. Jopie sprong naar achteren en struikelde daarbij over een emmer heet sop. Met een schreeuw viel hij achterover, languit in het schuim.

Intussen waren de meeste stamgasten opgestaan en naar de bar gelopen om het tafereel eens van dichtbij te bekijken. De getekende gezichten staarden vol verbazing naar de uit de kluiten gewassen aap aan het plafond van hun stamcafé.

Natuurlijk werden Kees en Henk meteen in de zeik gezet, door vishandelaar Jansen van de Dappermarkt. ‘Goed plan, een aap kopen, pik. Wat dacht je, Kees? De rekening was nog niet hoog genoeg?’

Er klonk hoongelach. Maar tegelijk was er bewondering. En dat was waar Kees zo dol op was.

‘Wat dacht je, Van Harreveld? Aan één aap heeft mijn vrouw niet genoeg? Ik neem er nog eentje mee?’

Weer dat gelach. Niet voor niets noemde Jansen zijn vrouw, Mies. Die vond zijn caféfratsen maar niks, en het vaste publiek van Richter bedenkelijk. Daar konden ze hem goed mee jennen. Al genoot hij er geen seconde minder om.

Een pezige jonge klant was onopgemerkt op de bar geklommen om het beest te grijpen. Althans, hij wilde het touw grijpen. Maar de man was overmoedig en bovendien ietwat onhandig. Al bij zijn tweede poging tuimelde hij voorover en nam hij in

zijn val drie hoge stapels bierglazen mee. Het gerinkel was oorverdovend.

De orgelman van het Rembrandtplein was blijkbaar ook gewaarschuwd, want die stond nu vlak voor Café Richter naar binnen te kijken, terwijl hij zijn orgel gewoon liet doordraaien, hopend op wat extra's. De tonen van 'Langs de Amsterdamse grachten' schalden het café binnen. Het geschreeuw, het rinkelende glas en het draaiorgel vermengden zich tot een kakofonie van jewelste.

Er vormde zich een groepje stamgasten om Henk en Kees. De mannen wezen naar het plafond en praatten opgewonden door elkaar, met tips hoe de watervlugge chimpansee te vangen. 'Lok hem met eten,' riep een fietsenmaker. 'Heb je in de bijkeuken geen groot net liggen, Jopie?' vroeg een ander.

'Het is een lief beest, maar laat hem niet ontsnappen,' had de Tunesiër met het Vlaamse accent er nog bij gezegd, toen ze hem net hadden gekocht. 'Apen zijn zeer ondeugend.' Dat wisten ze, maar de man wilde er slechts honderd gulden voor hebben – voor Kees een schijntje. Henk remde hem zeker niet af, al was dit een iets groter spektakel dan hij had voorzien.

De cafévloer achter de bar was bezaaid met glasscherven en de twee kreunende mannen lagen nog op de grond, terwijl de aap zich kostelijk leek te vermaken. Hij had alweer een fles jonge jenever en een fles cognac te pakken. Toen hij ze niet open kreeg liet hij de flessen vallen, recht naar beneden, midden in de puinhoop. Jopie klauterde op en pakte een bezem. Onhandig probeerde hij wat scherven weg te vegen en hij schreeuwde naar Henk dat hij de ladder moest pakken die in het voorraadhok stond.

Inmiddels hadden twee straatschoffies zich een weg naar de bar gebaad, tussen de benen van de stamgasten door. Met grote ogen stonden ze tegen een barkruk aan naar boven te wijzen. Naar de aap, die wat ongecontroleerde bewegingen maakte,

maar zich nog steeds met één hand aan de lamp vasthield. De jochies, de eerste schroom voorbij, begonnen bierviltjes naar het plafond te gooien. Het orgel buiten zette op volle sterkte 'Bij ons in de Jordaan' in.

De twee studentes waren bezig hun kleding te fatsoeneren en riepen dat iemand de aap moest redden. Dat het zo zielig was. En dat-ie vast bang moest zijn. Maar als dat al zo was, liet de aap daar weinig van merken. Hij begon nu ook dure whiskyflessen naar beneden te gooien. Jopie, die zijn drankvoorraad zag slinken en zich weer wat had hervonden, riep tegen z'n stamgasten: 'Jongens, vang dat beest!' En net op dat moment, toen niemand het verwachtte, liet de aap de lamp los, slingerde naar beneden, in de richting van de studentes, die gillend de handen voor de ogen sloegen. De aap zag dat blijkbaar als aanmoediging en ging recht op de jongedames af. Dat wil zeggen: op hun glimmende kettingen en armbanden.

Dit geintje begon aardig uit de hand te lopen. En ook al werd er hardop gelachen, geschreeuwd en gegild en zag Kees veel vrolijke gezichten voor de ramen, het zou niet lang meer duren voordat er een agent poolshoogte zou komen nemen. 'Kom, Henk, we pakken het touw. Jij van links, ik van rechts,' riep hij naar zijn vriend.

Razendsnel vlogen ze van twee kanten op de aap af, die net bezig was met iets glimmends om de hals van een studente, die van schrik geen vin verroerde. De ketting sprong los. Dat leidde tot nog meer gegil bij de dames, en nog meer hilariteit bij de andere gasten. Het lukte Kees het touw weer te grijpen. Terwijl een van de studentes begon te huilen, wond hij de lus snel dubbel om zijn pols.

Kees had de aap. Hij trok hem mee de hoek in, weg van de bar, naar de kleine telefooncel van het café. Daar kon het beest tot bedaren komen. Henk deed de deur open, Kees trok de aap de cel in en stapte er zelf weer uit, waarna Henk snel de deur

sloot. Kees pakte een stoel om de deur te barricaderen. De aap begon tegen de wanden op te klauteren, maar realiseerde zich dat hij geen kant meer op kon.

Een paar kinderen kwamen om de hoek van de cel naar de aap turen. Maar Kees was onverbiddelijk: 'Wegwezen, het feest is voorbij.' Inwendig genoot hij. *Wat een spektakel.*

Hij had zelf altijd de grootste lol als hij de boel op stelten zette. Hij zag Henk lachend napraten met een paar andere stamgasten. Jopie Richter was met stoffer en blik de scherven bij elkaar aan het vegen.

Maar Jopie zou het hem niet kwalijk nemen. Kees zou de drank uiteraard vergoeden. En Jopie was een vriend. Bovendien had Kees hem flink wat geld geleend voor de verbouwing van het café. Nee, hij kon bij hem wel een potje breken. Sterker, de meeste gasten kwamen juist naar Richter voor Kees.

Het draaiorgel reed weer naar het Rembrandtplein, de kinderen waren weg, en alleen binnen in het café was het nog onrustig. Kees grinnikte. Laatst had hij spontaan een paard-en-wagen gehuurd om naar Ajax te gaan met zijn cafématen. Waren ze mee in de krant gekomen. Opeens schoot het hem weer te binnen: vanavond speelde het Nederlands elftal tegen België. In het Olympisch Stadion. En hij had kaarten. Natuurlijk had hij kaarten. Hij vertelde steevast dat hij goede connecties had bij de KNVB. Dat hij veertig gulden voor die kaartjes betaalde op de zwarte markt vertelde hij natuurlijk niet. Kon hij mooi uitdelen. Door de aap was hij die wedstrijd helemaal vergeten.

'En? Slaapt ons aapje?' vroeg Henk jolig. Hij haalde Kees uit zijn gedachten. Vanuit de telefooncel zat de aap rustig om zich heen te kijken. 'Dat was een gouden idee, Kees. Even de boel op z'n kop zetten.' Hij bulderde. 'Morgen ons apie maar naar Artis brengen, denk je niet, ouwe?'

Kees knikte. Dat was het beste. Hij kon er thuis niet mee aankomen. Hij dacht weer aan de wedstrijd en wendde zich tot

Henk: ‘Jij gaat vanavond ook mee naar Holland-België, toch? Ik denk dat ik vier taxi’s regel, kunnen we meteen na het eten die kant op.’

Henk knikte. Waarom zou hij niet meegaan? Hij kwam van Ameland, waar hijzelf altijd de gangmaker was. Maar hier in Richter moest hij Kees voor zich dulden. Die smeed met geld. En ludieke plannen.

Kees greep hem bij zijn mouw: ‘Ik wil die Abe Lenstra nou weleens van dichtbij zien, hoor. Ik kan je zes kaarten geven. Kun je nog wat vrienden meenemen.’

Henk lachte. Kees en hij hadden niet veel verstand van voetbal, maar het spektakel vonden ze prachtig. En het uitdelen van de gratis kaarten, bij elke interland weer – dat vond Kees het mooiste, dat zag hij wel.

Wat een vent. Hij gaf aan iedereen. Of het nou bedelaars, schoenlappers of krantenbezorgers waren. Kasteleins, portiers en taxichauffeurs, iedereen kreeg een extraatje. En altijd met een glimlach en een aardig woordje. Kees werd als kind al ‘grotebroek’ genoemd, omdat hij zo royaal was, hoorde Henk laatst.

Kees had alweer een groepje om zich heen verzameld aan de bar, terwijl hij kaarten uitdeelde voor de wedstrijd. Hij voerde het hoogste woord. Henk zag het van een afstandje gebeuren. Hij kende de rituelen inmiddels.

‘Straks om zeven uur vertrekken we hiervandaan met taxi’s naar het stadion. Ik betaal.’ Kees liet Jopie, die met wat hulp de rotzooi had opgeruimd, een rondje verzorgen voor het hele café. Henk had het wel vaker gezien, zo’n groep om hen heen werd vanzelf groter op het moment dat Kees begon uit te delen. Zeker als het de combinatie drank en voetbal betrof natuurlijk.

Ruim een uur later reden er zes taxi’s voor: toch nog twee meer. Zo ging dat meestal. Henk en Kees hadden Jopie, die in het café bleef, ervan overtuigd dat ze morgenvroeg de aap kwamen

ophalen, en dat hij in de telefooncel geen kwaad kon. Of Jopie zolang op hem wilde passen. Niet veel later stapten ze met een man of vijftientig in de taxi's en reden weg.

Terwijl ze van het Weteringcircuit de Stadhouderskade op reden, begon Kees weer te vertellen. Zo kende Henk hem, hij had altijd een anekdote klaar. 'Ik zal jullie vertellen waarom ik me laat rijden, ook al heb ik twee auto's voor de deur staan.' Ze sloegen links af, de Hobbemakade op. 'Een maand geleden was ik ook een avondje aan de boemel. Eerst eten bij Astoria, toen kaarten bij Richter en daarna nog naar het Thorbeckeplein. Ik had natuurlijk een aardige slok op.' De andere passagiers, jonge stamgasten, hingen aan zijn lippen. 'Dus ik stap in mijn auto, om twee uur 's nachts, richting de Rivierenbuurt. Wat denk je? Steekt er opeens zo'n grote lantaarnpaal de Rooseveltlaan over, ken je dat? Heel plotseling. Zo vlak voor mijn neus.' Een verbaasde lach klonk op van de achterbank. Op dat punt wachtte hij altijd even, wist Henk. 'En ineens was het helemaal donker om me heen.' Weer een pauze. 'Door de klap was heel zo'n elektrisch schakelstation naar de gallemiezen. Zat de halve Rivierenbuurt een hele nacht in het donker. Door mij.' Een lachsalvo klonk door de taxi. Kees had een brede grijns op zijn gezicht. En Henk ook.

I

Kaas

Janny, 2023

Ik heb hem nog altijd. Die vergeelde foto. Of beter gezegd: de ansichtkaart. Soms pak ik hem even uit het doosje, zoals nu. Het is maar een van de weinige spulletjes uit die tijd die ik nog heb.

Op de achterkant staat op de adreslijntjes, rechts: AAN MAMMIE EN PAPPIE MEES, HEIKANTSTRAAT 20, VUGHT. Linksboven staat gedrukt, onder elkaar: BURGERZIEKENHUIS, LINNAEUSSTRAAT 89, AMSTERDAM-OOST – KINDERZAAL. En linksonder staat: KUSJE VAN JANNY. Dat ben ik. Zo'n kaart aan m'n ouders schrijven, namens mij, vanuit dat ziekenhuis, dat was typisch tante Mies. Zo lief. Net als ome Kees trouwens.

Er zit een postzegel met een stempel van 2 cent op. In die stempel staat ook de datum, 10 december 1950. Een heel andere tijd. Die foto moet ergens in 1949 zijn genomen. Op de foto zitten drie kinderen aan een houten tafel. Eromheen allemaal ziekenhuisbedden. De twee meisjes en de jongen kijken recht in de camera met een ernstige blik.

Het zonlicht valt binnen door de hoge ramen. De jongen zit met twee poppen op zijn schoot, met zijn rug naar de ramen. Het linkermeisje, ik denk een jaar of zes, laat haar armen ongemakkelijk bungelen naast het houten stoeltje. Haar witte rok is wat omhoog gekropen, de donkere trui ziet er warm uit. Ook hier een ernstige blik. De fotograaf was duidelijk geen lolbroek.

Het is een ziekenhuis en hier wordt niet gelachen, lijkt die kaart te zeggen. Dat was in werkelijkheid wel anders. Hoe de zusters deden – zo joviaal, zo uitgesproken, zo Amsterdams – en